

ЖЕМ - САҒЫЗ

№37 (7897) 17 қыркүйек, Бейсенбі 2026 жыл

<https://zhemsagyz.kz/>

zhemsagyzgazeti@mail.ru

Шара

ӨНЕГЕСІ МОЛ ӨМІР ЖОЛЫ

Отбасы – қоғамның берік негізі, ұрпақ тәрбиесінің алтын бесігі. Осы құндылықтарды дәріптеп, ұзақ жылдар бойы жарасымды ғұмыр кешіп келе жатқан өнегелі отбасыларды көпшілікке таныту мақсатында Қажығали Мұханбетқалыұлы атындағы мектеп-гимназиясында «Алтын діңгек» атты тағылымды кездесу кеші өтті.

Шараның негізгі мақсаты – шаңырағының берекесін сақтап, ұлағатты ұрпақ тәрбиелеп отырған отбасылардың өмір жолын кейінгі буынға үлгі ету, олардың отбасылық құндылықтары мен өмірлік тәжірибесін насихаттау, қоғамдағы отбасы институтының маңызын арттыру.

Кешке отбасылық татулық пен сыйластықты берік ұстанып, ел-жұртқа өнеге болып жүрген ардақты әулеттер арнайы шақырылды. Отау құрғандарына 50 жыл толып, Алтын тойларын атап отырған Аманбековтер отбасы, сондай-ақ шаңырақ көтергендеріне 25 жыл толған Күміс той иелері – Қожабаевтар, Сүйесіновтер және Бакировтер отбасылары шараның құрметті қонақтары болды.

Салтанатты кештің ашылуында аудан әкімінің орынбасары Нұржан Адаев құттықтау сөз сөйлеп, отбасы құндылықтарының қоғамдағы орнын тоқталды. Мерейтой иелеріне зор денсаулық, отбасылық береке-бірлік және ұрпақ қызығын көруді тіледі. Кездесу барысында өнегелі отбасылардың өмір жолы мен жетістіктері кеңінен таныстырылды. Олардың бала тәрбиесі, еңбек жолы, отбасы тарихы туралы сыр шертіліп, перзенттері мен немерелерінің жүрекжарды лебіздері тыңдалды. Отбасылық бейнероликтер көрсетіліп, әсерлі естеліктер айтылды. Сонымен қатар мерейтой иелеріне арналған әндер шырыл-шырып, кештің мазмұны одан әрі ажарлана түсті.

Шараның шығармашылық бөлімінде жұптар «Бақытты отбасы формуласы» тақырыбында өз ойларын ортаға салды. Әр отбасы бақытты шаңырақтың негізін қағаз бетіне түсіріп, өз жұмыстарын көпшілік алдында қорғады. Олардың пікірінше, отбасындағы татулықтың тірегі – сыйластық, өзара түсіністік, сабырлылық, сүйіспеншілік және ортақ жауапкершілік.

Кештің келесі кезеңінде ерлі-зайыптылардың бір-бірін қаншалықты жақсы білетінін анықтауға бағытталған қызықты сұрақтар қойылды. Отбасындағы маңызды шешімдерді қабылдау, қаржыны басқару, алғашқы болып сезім білдіру, кешірім сұрау секілді тақырыптар қамтылып, бұл бөлім қатысушыларға көтеріңкі көңіл-күй сыйлады.

Шара соңында ұзақ жылдар бойы жарасымды ғұмыр кешіп, кейінгі ұрпаққа үлгі болып отырған отбасыларға алғыс білдірілді. Аудан әкімінің орынбасары

Нұржан Адайұлы мерейтой иелеріне арнайы дайындалған Алғыс хаттар мен естелік сыйлықтарды табыстады.

«Алтын діңгек» кеші – отбасының қадірін ұлықтап, ерлі-зайыптылар арасындағы сыйластық пен жауапкершіліктің мәнін айшықтаған тағылымды шара болды. Өмірдің талай белесін бірге еңсеріп, ұрпақ тәрбиесіне өлшеусіз үлес қосып келе жатқан ардақты отбасылардың өнегесі – жас буын үшін баға жетпес тәрбие мектебі.

Өйгерім ӨНУАРБЕК

Кездесу

Есқазиевтер әулеті – облыста жеңімпаз атанды

67 жылдық ғұмырын жарасымды отбасы құндылықтарына арнаған Есқазиевтер әулеті кейінгі буынға өнеге боларлық тағылымды жол қалыптастырған. «Мерейлі отбасы» ұлттық конкурсының облыстық кезеңінде топ жарып, жеңімпаз атанған әулетпен аудандағы «Шаңырақ» отбасын қолдау орталығында арнайы кездесу өтті.

Отбасы – қоғамның берік іргетасы, ел болашағының бастауы. Осындай құндылықтарды дәріптеп, ұрпақ тәрбиесін үлгі болып жүрген өнегелі әулеттерді насихаттау мақсатында ұйымдастырылған тағылымды кешке аудан жұртшылығы, зиялы қауым өкілдері, ардагерлер мен жастар қатысты.

Миялы ауылдық клубының ұйымдастырушысы Әбу Асқар жүргізген шараның шымылдығы аудан әкімінің орынбасары Нұржан Адаевтың құттықтау сөзімен ашылды. Нұржан Адайұлы облыстық байқауда үздік атанған Есқазиевтер әулетін жеңісімен құттықтап, отбасы берікті-

гінің ел бірлігі мен ұрпақ болашағындағы маңызына тоқталды.

– Берекелі отбасы – берекелі қоғамның негізі. Үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетіп, ұрпағын ұлттық құндылықтарға тәрбиелеп отырған отбасылардың өнегесі кейінгі буынға жол көрсетеді, – деген аудан әкімінің орынбасары шаңырақ ие-

леріне ізгі тілегін білдіріп, арнайы марапаттар табыстады.

Жарты ғасырдан астам уақыт бойы бірге ғұмыр кешкен Есқазы Нұрбаулы Есқазыұлы мен Есенбаева Моншақ Есенбайқызының отбасылық өмірі – адалдық пен өзара сыйластықтың жарқын үлгісі. Олар 67 жыл бойы қуанышы мен қиындығын бірге бөлісіп, береке-бірлікті берік ұстаным еткен.

Есқазиевтер әулеті жеті ұл мен бес қызды тәрбиелеп, ел қатарына қосты. Бүгінде 43 немере мен 44 шөберенің қызығын көріп отырған ардақты ата мен әже – үлкен әулеттің ғана емес, кейінгі ұрпақтың да ақылшысы.

Әулет мүшелерінің өмір жолынан еңбек пен білімге деген құрметті айқын аңғаруға болады. Ұстаздықты таңдаған ұрпақтары шәкірт тәрбиесіне үлес қосса, кәсіпкерлік саласында жүргендері маңдай термен еңбек етудің үлгісін көрсетіп келеді. Осылайша бір шаңырақтан тараған ұрпақ әр салада ел игілігіне қызмет етіп жүр.

Кездесу барысында көпшілік назарына Есқазиевтер әулетінің өмір жолын, отбасылық құндылықтарын мен ұрпақ тәрбиесіндегі ұстанымдарын арқау еткен бейнематериал ұсынылды.

Тағылымды кеш концерттік бағдарламаға ұласты. Аудандық мәдениет үйі жанынан жаңадан құрылған «Ақтілекті»

ардагерлер ансамблі «Күн дидарлы Қазақстан» әнін орындады. Сонымен қатар өнерпаздар Елдос Қожабаев «Бауырым менің», Асқар Әнуарұлы «Қаздар қайты барады», Жарас Алпамысұлы «Отбасым» әндерін шырқап, көрерменнің ыстық ықыласына бөленді.

Кештің негізгі бөлігі сұхбат және сыртласу форматында өрбіді. Көпшілік алдында отырған ақсақал мен ақ жаулықты әже отбасы берекесін сақтаудың жолдары, ерлі-зайыптылар арасындағы өзара түсіністік пен сыйластық, бала тәрбиесі және ұрпақтар сабақтастығы жөнінде өз ойларымен бөлісті.

Әсіресе шаңырақ көтеруге дайындалып жүрген жастарға айтылған ақыл-кеңестердің мәні зор болды. Есқазиевтер отбасы ұзақ жылдық өмірлік тәжірибесіне сүйене отырып, отбасында сабырлық пен кешірімнің, құрмет пен түсіністіктің әрдайым бірінші орында тұруы керектігін атап өтті.

Бір шаңырақтың 67 жылдық тарихы – бір әулеттің ғана емес, тұтас ұрпаққа үлгі боларлық өмір мектебі. Есқазиевтер отбасының өнегесі – отбасы құндылықтарын сақтау, ұрпақ тәрбиесіне жауапкершілікпен қарау және татулықты ту ету арқылы елдің тұтастығына үлес қосуға болатынын көрсетеді.

Өйгерім ЖАРТИНА

Кітап оқитын ұлт – зерделі ұлт

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев елімізде кітап оқу мәдениетін қалыптастыруда, қоғамның рухани және интеллектуалдық деңгейін арттыруға ерекше мән беріп келеді. Кітап оқу – адамның білімін толықтырып қана қоймай, ойлау қабілетін дамытып, дүниетанымын кеңейтетін маңызды құрал.

Осы бағыттағы маңызды бастамалардың бірі – «Кітап оқитын ұлт» республикалық кітап оқу марафоны. Жоба Қазақстан азаматтары арасында тұрақты кітап оқу мәдениетін қалыптастыруға, сыни және талдамалық ойлауды дамытуға, кітапты барлық жас және әлеуметтік топтар үшін білімнің маңызды көзі ретінде дәріптеуге бағытталған.

Марафонға кімдер қатыса алады?

«Кітап оқитын ұлт» марафонына еліміздің барлық өңірінен азаматтар қатыса алады. Жоба 7 бағыт бойынша ұйымдастырылады:

- «Кітап оқитын мектеп» – 6–10 сынып оқушылары;
- «Кітап оқитын колледж» – колледж студенттері;
- «Кітап оқитын университет» – жоғары оқу орындарының студенттері;
- «Кітап оқитын педагог» – мектеп мұғалімдері мен колледж оқытушылары;
- «Кітап оқитын әулет» – отбасылық командалар;
- «Кітап оқитын мемлекеттік қызметші» – мемлекеттік органдардың қызметкерлері;
- «Кітап оқитын зияткер» – жасына және қызмет саласына шектеу қойылмайтын барлық азаматтар.

Марафонның негізгі шарттары

Марафон 2026 жылғы қыркүйек айынан 2027 жылғы наурыз айына дейін өткізіледі. Қатысушылар өз бағыты бойынша арнайы іріктелген 330 кітаптан тұратын тізімнен 15 кітап оқуы қажет. Кітаптардың 165-і қазақ тілінде, 165-і орыс тілінде ұсынылған. Тізімге отандық әдеби шығармалармен қатар әлем классикасы мен заманауи туындылар енгізілген.

Қатысу үшін ең алдымен марафонның reading-nation.kz ресми сайты арқылы тіркеліп, өз бағытын таңдау қажет. Одан кейін белгіленген кітаптарды оқу және оқылған шығармалар бойынша жеке кабинетте пікір қалдыру қарастырылған.

Марафонның негізгі тәртібін қысқаша былай көрсетуге болады:

1. Тіркелу – ресми сайтқа кіріп, өз бағытыңызды таңдау.
2. 15 кітап оқу – ұсынылған кітаптар тізімінен шығармаларды оқу.
3. Пікір жазу – оқылған кітап туралы жеке кабинетте өз пікіріңізді жариялау.
4. Тестілеуден өту – оқылған шығармалар бойынша білімді тексеретін тест тапсырмаларына қатысу.

5. Зияткерлік сайыстарға қатысу – қорытынды кезеңде интеллектуалдық квиздер мен сайыстардан өту.

6. Финалға жолдама алу – іріктеу кезеңдерінен жоғары нәтиже көрсеткен қатысушылар қорытынды кезеңге өтеді.

Марафон барысында қатысушылардың кітапты қаншалықты меңгергені ғана емес, олардың әдеби шығармаға қатысты ой-пікірі мен зияткерлік дайындығы да ескеріледі. Негізгі оқу кезеңі аяқталғаннан кейін 2027 жылғы наурыз-сәуір айларында қорытынды тестілеу мен зияткерлік квиздер өткізіледі.

Жобаның ресми сайтында көрсетілген ұпай жүйесіне сәйкес, 1 кітап – 250 ұпай, бейнелікір үшін қосымша 50 ұпай, ал белгіленген оқу кестесін сақтау үшін тағы 50 ұпай беріледі.

Жұлдегерлерге қандай сыйлықтар беріледі?

Марафонның өңірлік кезеңдерінде үздік нәтиже көрсеткен жеңімпаздар мен жұлдегерлер ақшалай сыйлықтармен марапатталады:

- I орын – 600 000 теңге
 - II орын – 450 000 теңге;
 - III орын – 300 000 теңге.
- Сонымен қатар барлық финалистерге дипломдар мен электронды сертификаттар табысталады.

Марафонның басты ерекшелігі – оның тек жұлде үшін ұйымдастырылмауында. Жобаның негізгі мақсаты – адамдарды тұрақты түрде кітап оқуға баулу, әдебиетке деген қызығушылықты арттыру және қоғамда оқу мәдениетін қалыптастыру.

Кітап оқу – адамның өзін-өзі тәрбиелеуінің, рухани дамуының және дүниетанымын кеңейтудің тиімді жолы. Кітап оқитын жас өз халқының тарихын, әдебиетін, мәдениетін тереңірек танып, елінің болашағына жауапкершілікпен қарайтын азамат болып қалыптасады.

«Кітап оқитын ұлт» республикалық марафоны қоғамның барлық мүшесін кітап оқуға шақыра отырып, еліміздің зияткерлік әлеуетін арттыруға бағытталған. Әрбір оқылған кітап – жаңа білім, жаңа ой, жаңа көзқарас.

Бүгінде кітапханалардың жұмысын жандандыру, оқырманға қолайлы орта қалыптастыру, жастарды әдебиетке тарту және ұлттық әдеби мұраны насихаттау – маңызды міндеттердің бірі. Мұндай

бастамалар кітапты күнделікті өмірдің ажырамас бөлігіне айналдыруға мүмкіндік береді.

Кітап оқу мәдениетін қалыптастыру – тек мемлекеттік мекемелердің ғана емес, отбасының және әрбір азаматтың ортақ міндеті. Бала кітапқа ең алдымен отбасындағы тәрбие арқылы жақындайды. Сондықтан ата-ананың кітап оқуы, баламен бірге кітап талқылауы және оқу дәстүрін қалыптастыруы – болашақ ұрпақтың білімге деген қызығушылығын арттырады.

Кітап оқитын ұлт – ойы озық, рухы биік, болашағы жарқын ұлт. Ендеше, кітапты серік етіп, білімге ұмтылып, зерделі ұрпақ қалыптастыруға бірге атсалысайық!

Марафонға қатысуға ниетті азаматтар толық ақпаратпен, қатысу бағыттарымен, өрехелерімен және кітаптар тізімімен reading-nation.kz ресми сайтында таныса алады.

Аудандық ішкі саясат бөлімі

Өнер

ӘР ҚҰРАҚҚА ҮН ҚОСЫП, ӘР ӨРНЕККЕ ӨМІР БЕРГЕН ШЕБЕР

Кейде адамның өмір жолында бала күнгі бір көрініс, ананың қолындағы ине мен жіп, әженің сандығындағы мата немесе кезге елеусіз көрінген бір бұйым тұтас тағдырдың арқауына айналады. Үзіл Ераббылованың ғұмыры да осындай сабақтастыққа толы. Ұстаздар отбасында дүниеге келген ол анадан ерте айырылса да, анасының қолынан көрген өнерін жүрегінде сақтап өсті. Кейін сол өнер ұстаздық жолымен астасып, жылдар өте үлкен шеберлікке ұласты. Бүгінде оның қолындағы ине мен жіп – жай ғана еңбек құралы емес. Ол – балалық шақтың елесі, анадан қалған аманат, ұстаздық жолдың жалғасы, ұлттық өнерге деген сүйіспеншіліктің белгісі. Бір қарағанда қарапайым ғана көрінетін әрбір құрақтың астарында тұтас ғұмырдың шежіресі жатыр.

Анадан қалған аманат

Үзіл Тайханқызы ұстаздар отбасында өсті. Әкесі де, анасы да мұғалім болатын. Үйге мектептен, білім саласынан түрлі тексерушілер мен қоңақтар жиі келетін. Бала Үзіл олардың қызметін толық түсіне бермейтін. Біреу «өскенде кім боласың?» деп сұраса, ойланбастан «инспектор боламын» деп жауап береді екен. Бұл – балалық қиял болғанымен, оның айналасындағы үлкендердің еңбегін көріп өскенін аңғартатын естелік.

Алайда тағдыр оны ерте есейтті. Үзіл бесінші сыныпта оқып жүргенде анасы дүниеден озды. Анадан ерте айырылу – бала жүрегіне түскен ауыр жара. Бірақ анасының қолынан көрген өнері мен шеберлігі оның жадында мәңгі қалды. Анасы тігін тігетін. Қыс күндері шарқат, шұлық, қолғап тоқитын. Үйдегі барды ұқыппен ұстап, матаны да, жіпті де ысырап етпей, әр нәрсені көдеге жарататын. Үзілдің есінде қалған бір оқиға осыны анық аңғартады. Бірде анасы үш метр крел матасын жаздық көйлек тіктіру үшін ауылға келген тігіншіге апарады. Ол кезде Темір жақтан ауыл-аймаққа келіп, әйелдердің тапсырысын орындайтын тігіншілер болатын. Анасы матадан өзіне де, қызына да көйлек тіккісі келеді. Алайда тігіншілер матаның көлемін өлшеп көріп, одан тек бір көйлек шығатынын айтады. Анасы матаны үйге алып қайтады. Сөйтіп, сол үш метр матадан өзіне де, қызына да көйлек тігіп шығады. Матаны осыныша ұқыпты пайдаланған анасының шеберлігіне тігіншілердің өзі де таңғалыпты.

Бұл – Үзілдің балалық шағында көрген қарапайым ғана оқиға сияқты. Бірақ кейін оның өмірлік ұстанымына айналды. Барды бағалау, ысыраққа жол бермеу, әр қиындының өзіне көдеге жарату – анадан дарыған қасиет еді.

Анасының өмірінің соңғы күндеріне қатысты бір естелік те жүрегінде сақталы. Анасы «сай» деп аталатын шарқаттың бір түрін тоқып отырған екен. Жүктіліктің соңғы кезеңі болатын. Тоқымаға аздап түбіт жетпей, көршісінен алып келеді. Оны енесіне түтіріп, тоқып, көріп іліп қояды. Сол күні ауырып, дәрігерге барған анасы үйіне қайтып оралмайды. Бала Үзіл үшін бұл оқиға қолөнермен бірге анасының бейнесін де мәңгіге байланыстырып кеткендей. Содан болар, оның қолөнерге деген ықыласы уақыт өткен сайын тереңдей түсті. Өйткені бұл өнердің әр жағында анасының алақаны, балалық шағы, сағынышы бар еді...

Қалтадағы ине, сандықтағы сыр

Анасының өнерін сырттай көріп өскен Үзілдің қолына ине мен жіп алғашында қуыршақ киімін тігу үшін түсті. Қуыршақтарының өзі де дайын дүние емес

еді. Бірін сүйектен, бірін қағаздан құрастырып, оларға өз қолымен киім тігетін. Кейін бұл қызығушылық студенттік жылдары жалғасын тапты. Әжесінің сандығында жатқан маталардың арасынан көңіліне ұнағанын алып, өзіне көйлек тігіп, қалаға киіп кететін. Құрбы қыздарының көзін қызықтыратын әдемі көйлектердің талайын өзі пішіп, өзі тігетін.

Ол кезде бүгінгідей дайын киімнің түр-түрі дүкен сөресінде самсап тұрған жоқ. Киім керек болса, не тігіншіге тапсырыс бересің, не өзің тігесің. Ал Үзіл үшін ине мен жіп бұрыннан таныс дүние болатын. Осылайша бала күнгі әуестік біртіндеп шеберлікке айналды.

Атырау қаласында бастауыш сыныптар педагогикасы мен әдістемесі мамандығын меңгеріп, диплом алған соң еңбек жолын Байғанин ауданына қарасты Қаражар сегіз жылдық мектебінен бастайды. Сөйтіп, оның өмірінде бір-бірінен бөлек көрінетін екі арна – ұстаздық пен қолөнер – қатар өріле бастайды. Қаражар мектебіне келген жас маман бойындағы ұйымдастырушылық қабілетімен тез танылды. Сабақ берумен ғана шектелмей, мектептің көрнекіліктерін өзі дайындайды, қоғамдық жұмыстарға белсене араласады. Мектеп жаңынан құрылған «Тамаша» ойын-сауық отауында түрлі рөлдерді сомдайды. Ал сахнаға шығатын балалар мен өнерпаздарға киім қажет болса, тағы да Үзілдің көмегіне жүгінеді. Қойылымға керек костюмдердің көбін өзі тігіп береді.

Осы тұста оның ұстаздығы мен шеберлігінің бір-бірінен ажырамағанын аңғаруға болады. Балаға білім беру үшін кейде тақта мен бор ғана емес, қолдағы ине мен жіп те қажет еді. Себебі өнер арқылы да балаға тәрбие беруге, талғам қалыптастыруға, еңбекке баулуға болатын.

Кейін Жарқамыс орта мектебінде еңбек өткен жылдары да Үзіл Тайханқызы өзінің жан-жақтылығын танытты. Бастауыш сынып мұғалімі бола жүріп, тәрбие ісі жөніндегі орынбасар қызметін атқар-

ды. 2008 жылы зейнетке шыққанға дейін мектептің қоғамдық өмірінің бел ортасында жүрді.

Мектепте өтетін мерекелік кештер, тәрбиелік шаралар, қойылымдар – барлығы оның ұйымдастырушылық қабілетін қажет ететін. Ол шараның өтуін ғана емес, оның мазмұны мен көркемдік безендірілуіне дейін ойластыратын. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында жаңадан бой көтерген ғимараттардың макеттерін жасауға да атсалысты. Оқушыларға тапсырма бөліп беріп, олардың қызығушылығын арттырды. Өйткені бала қолымен жасалған әр дүниенің артында үлкен тәрбие жатқанын жақсы түсінді.

Ұстаздық жылдары оның қолөнерге деген қабілетін одан әрі шыңдады. Ал зейнетке шыққан кезде бұл өнер негізгі арнасына қайта бұрылды.

Екі шақырымнан асатын құрақ көрпе, Гиннестің рекордтар кітабы һәм марапат

Зейнетке шыққаннан кейін Үзіл Тайханқызы қолөнерден қол үзген жоқ.

гімен ұзындығы екі шақырымнан асатын «Барқытбел» құрақ көрпесі жайылды. Ауқымды еңбектің рекордтық көрсеткіші «GLOBAL BEST OF RECORDS» ұйымының Азия және Африка елдері бойынша рекордтарды тіркеу жөніндегі бас офицері Қуандық Құдайбергенов тарапынан ресми тіркелді.

Екі шақырымнан асатын көрпе – көзбен өлшер дүние. Бірақ оның салмағын метрмен өлшеу мүмкін емес. Өйткені әр қиықтың артында бір адамның еңбегі, әр өрнектің артында бір шебердің талғамы, ал тұтас көрпенің астарында ұлттық өнерге деген ортақ құрмет жатыр. Үзіл Тайханқызы сол үлкен істің бел ортасында жүрді.

Өнердің өрісі – қайырымдылық

Алайда шебер үшін қолөнердің мәні марапатпен немесе рекордпен шектелмейді. Оның жасаған дүниелері қайырымдылыққа да жұмсалып келеді. Балалар үйінен тәрбиеленіп шыққан жастарға арналған игі іске әктембелік 41 аламан құрақшы бірігіп, көрпе құрауға атсалысуда.

Бұл – қолөнердің тек көз қуантатын өнер емес, адамға жылу сыйлайтын рухани күш екенін көрсетеді. Бір көрпенің жылуы бір үйді ғана емес, бір адамның жүрегін де жылытуы мүмкін.

Үзіл Тайханқызы үшін бұл да – тәрбиенің бір түрі. Балаға мейірім, еңбек, жауапкершілік туралы ұзақ айтып түсіндіруге болады. Бірақ сол қасиеттерді өз қолыңмен көрсетудің әсері бөлек. Оның бүкіл ғұмыры да осындай өнегеге құрылған.

Ол ұстаз болды. Ұйымдастырушы болды. Сахнаға киім тікті. Мектепке көрнекілік жасады. Балаларды қолөнерге баулыды. Зейнетке шыққан соң құрақ өнерін дамытты. Үлкен шараларға қатысып, рекордтарға қол жеткізді. Қайырымдылық істерге араласты. Бір қарағанда, бір-біріне қатысы жоқтай көрінетін осы істердің бәрін біріктіріп тұрған бір ғана ұғым бар. Ол – еңбек.

«Инем мен жібім – ғұмырымның жыры»

Үзіл Тайханқызы осылай дейді. Өйткені ол үшін әр мата қиындысының өзіндік тарихы бар. Бірі – анасының қолынан қалған естелік. Екіншісі – жылдар бойы жинақталған тәжірибенің жалғасы. Ал құрақ – оның түсінігінде ұлттық жадының бір бөлшегі.

– Қолымдағы ине мен жібім – ғұмырымның жыры, жүрегімнің сыры. Құрақ – жай ғана бұйым емес. Ол – сан ғасырдың шежіресі, аналар аманаты, ұлттың сөйлейтін тілі. Ол – тарих, ол – тағдыр, әр отбасының жылуы мен берекесінің белгісі. Әр қиыққа үн қостым, әр өрнекке өмір бердім, әр қиындының өз орнын табуына мен бердім, – дейді кейіпкер.

Бұл сөздердің астарында оның бүкіл ғұмыры жатыр. Бүгінде оның әрбір құрағы – түрлі түстің ғана үйлесімі емес. Ол – өткен мен бүгінді жалғасын жіп. Анадан балаға, ұстаздан шәкіртке, шеберден кейінгі ұрпаққа жалғасып келе жатқан рухани сабақтастық.

Сондықтан Үзіл Тайханқызының ғұмырына қарап отырып, бір нәрсені анық аңғарасың: адамның ең үлкен тарихы кейде үлкен сахналарда, атақ пен марапатта емес, алақанға сыйған қарапайым ине мен жіптің арасында жазылады. Ал сол жіптің әр түсіні – ананың аманаты, ұстаздың өнегесі, шебердің еңбегі. Үзіл Тайханқызы сол жіпті үзбей келеді.

Өйгерім ЖАРТИНА

Сұхбат

КІТАП ОҚИТЫН ҰЛТ КЕТЕМ КЕЛЕШЕКТІҢ КЕПІЛІ

Ұлттың рухани қуаты – оның кітапқа деген құрметінен, білімге деген құштарлығынан көрінеді. Ақпарат ағыны күшейіп, уақыт талабы өзгерген бүгінгі қоғамда кітап оқу мәдениетін қалыптастырудың маңызы арта түсті. Сондықтан елдің ішкі саясатындағы рухани даму, білімді ұрпақ тәрбиелеу және зерделі қоғам қалыптастыру бағыттарымен сабақтасып жатқан «Кітап оқитын ұлт» республикалық кітап оқу марафонының мәні айрықша. Қыркүйек айынан басталып, 2027 жылдың наурызына дейін жалғасатын жобаға Байғанин ауданында да дайындық жұмыстары жүргізілді. Марафонның мақсаты мен міндеттері, жеті бағыт бойынша қатысу тәртібі, кітап қорының жайы және ауыл тұрғындарын қамту мәселелері жөнінде Байғанин аудандық мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімінің басшысы Роза Айтжановамен сұхбаттасқан едік.

– Роза Биахметқызы, газетімізде «Кітап оқитын ұлт» марафоны туралы ақпарат жарияланып жатыр. Марафон қыркүйек айынан басталып, 2027 жылдың наурызына дейін жалғасады. Аудан деңгейінде бұл ауқымды жобаны ұйымдастыру үшін қандай дайындық жұмыстары жүргізілді?

– «Кітап оқитын ұлт» республикалық кітап оқу марафоны – елдің рухани әлеуетін арттыруға бағытталған маңызды бастама. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев кітап оқу мәдениетін дамыту мен зерделі ұлт қалыптастыруды мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі ретінде айқындап келеді. Президенттің «Кітапхана – мемлекеттің, ұлттың негізгі жады» деген сөзі кітапхананың қоғамдағы орнын айқын көрсетеді. Кітапхана – тек кітап сақталатын орын емес, ол адамның ізденуіне, білім алуына, ой бөлісуіне мүмкіндік беретін рухани орталық.

Осыған орай марафонға аудан көлемінде алдын ала дайындық жұмыстары жүргізілді. Ең алдымен, кітапхана оқырмандары мен тұрғындар арасында жобаның мақсаты мен міндеттері, қатысу тәртібі, марафонға енгізілген кітаптар тізімі және тіркелу жолдары жөнінде түсіндірме жұмыстары ұйымдастырылды. Себебі кез келген ауқымды жобаның нәтижелі болуы тұрғындардың оның мән-маңызын дұрыс түсінуіне байланысты.

Аудандық орталық кітапханада марафон аясында «Зерделі ұлт» ақпараттық бұрышы ашылды. Бұл бұрышта жобаға қатысты ақпараттар, қатысу талаптары және қажетті мәліметтер орналастырылды. Сонымен қатар марафонға қатысушылардың тіркелуін жеңілдету мақсатында арнайы QR-код әзірленді. Оқырмандар аталған код арқылы жобаға қосылу мүмкіндігіне ие болады.

Дайындық барысында ауылдық кітапханаларға да жоба туралы ақпараттар жеткізілді. Ауылдық жерлердегі кітапханашыларға марафонның бағыттары мен талаптарын түсіндіру, оқырмандарды кеңінен қамту, олардың қызығушылығын арттыру және белсенді қатысуын қамтамасыз ету міндеттері жүктелді. Әр ауылдың өзіндік оқырман ортасы бар. Сондықтан жұмысты бір ғана орталықпен шектемей, елді мекендердегі кітапханалардың мүмкіндігін тиімді пайдалану маңызды.

Біздің мақсатымыз – марафонды жай ғана байқау ретінде өткізу емес, оны аудан тұрғындарының тұрақты оқу дағдысын қалыптастыратын игі дәстүрге айналдыру. Кітап оқу – адамның ой-өрісін кеңейтетін, талғамын қалыптастыратын, рухани дүниесін байытатын үлкен мектеп. Сондықтан бұл бастамаға мәдениет саласы ғана емес, білім беру ұйымдары, мемлекеттік мекемелер, отбасылар мен жалпы қоғам болып атсалысуы қажет деп есептеймін.

Марафонның нәтижесін тек жоба қорытындысындағы көрсеткіштермен өлшеу жеткіліксіз. Оның шынайы нәтижесі – қанша адамның кітапханаға қайта оралғанынан, қанша жастың кітап оқуға қызыққанынан, отбасыларда кітап туралы әңгімелердің көбейгенінен көрінеді. Осы тұрғыдан алғанда, марафон ауданның мәдени өміріне серпін беретін маңызды жоба деп білемін.

– Жоба жеті бағытты, яғни мектеп, колледж, университет, педагог, әулет, мемлекеттік қызметші және зияткер бағыттарын қамтиды. Ауданымызда қай бағыт бойынша белсенділік жоғары болады деп ойлайсыз?

– Жобаның жеті бағытты қамтуы – оның ауқымдылығын көрсетеді. Мектеп оқушысы да, педагог те, мемлекеттік қызметші де, отбасымен бірге кітап оқитын азамат та өз орнын таба алады. Бұл – кітап оқуды белгілі бір жасқа немесе мамандыққа ғана тән әрекет емес, баршаға ортақ құндылық ретінде дәріптеудің жақсы мүмкіндігі.

Ауданымызда «Кітап оқитын мектеп», «Кітап оқитын педагог», «Кітап оқитын әулет» және «Кітап оқитын мемлекеттік қызметші» бағыттары бойынша белсенділік жоғары болады деп күтеміз. Өйткені бұл бағыттардың әрқайсысының аудан өмірімен тікелей байланысы бар.

«Кітап оқитын мектеп» бағыты оқушылардың әдеби шығармаларға қызығушылығын

арттырып, олардың ойлау қабілетін, сөздік қорын және пікір айту мәдениетін дамытуға ықпал етеді. Мектеп – баланың білім алып қана қоймай, тұлға ретінде қалыптасатын ортасы. Сондықтан мұнда кітап оқуға деген қызығушылықты қалыптастырудың маңызы зор.

«Кітап оқитын педагог» бағыты да ерекше мәнге ие. Ұстаздың өзі кітап оқып, ізденіп, оқыған шығармасы туралы ой бөлісуі оқушыға үлкен әсер етеді. Мұғалімнің жеке үлгісі – тәрбиенің ең тиімді құралдарының бірі. Педагогтің кітап оқу мәдениеті оның кәсіби дамуына да, шәкірттерімен қарым-қатынасына да оң ықпал етеді.

Ал «Кітап оқитын әулет» бағытының тәрбиелік мәні зор. Бала кітапты мектептен ғана емес, ең алдымен, отбасынан көріп үйренеді. Үйде ата-ана кітап оқып, балаға шығарманың мазмұнын түсіндіріп, бірге пікірлесе, бұл дағды баланың бойына табиғи түрде сіңеді. Ата мен әженің, әке мен ананың, балалардың бір кітап төңірегінде ой бөлісуі – отбасының рухани байланысын нығайтатын жақсы дәстүр.

«Кітап оқитын мемлекеттік қызметші» бағыты бойынша да белсенділік күтеміз. Қоғамға қызмет етіп жүрген азаматтардың кітап оқуға уақыт тауып, өздері үлгі көрсетуі – жастарға беретін тәрбиенің бір түрі. Мемлекеттік қызметші үнемі ізденісте болып, білімін толықты-

рып, дүниетанымын кеңейтіп отыруы керек. Кітап оқу осы талаптарды жүзеге асырудың бір жолы.

Колледж, университет және зияткер бағыттары да назардан тыс қалмайды. Жастардың кітап оқу мәдениетін қалыптастыру – болашаққа салынған инвестиция. Ал зияткерлік бағыт адамның білімін ғана емес, пайымын, талдау қабілетін, танымын жетілдіруге бағытталған.

Дегенмен, қай бағыттың жеңімпаз атанатынын алдын ала нақты айту қиын. Себебі марафонның нәтижесі қатысушылардың белсенділігіне, оқыған кітаптарының санына ғана емес, талаптарды орындауына және оқыған шығармалары бойынша пікір білдіруіне де байланысты. Бастысы – әр бағыт бойынша қатысушылардың тұрақты әрі сапалы оқуына жағдай жасау.

– Марафон тізіміне 330 кітап, оның ішінде 165 қазақша және 165 орысша шығарма енгізілген. Аудандық және ауылдық кітапханалар бұл туындылармен толық қамтамасыз етілген бе? Басылымдар жетіспеген жағдайда мәселе қалай шешіледі?

– Марафонға енгізілген кітаптардың кітапхана қорында бар-жоғы алдын ала сараланып, оқырмандардың сұранысына сәйкес пайдалану мүмкіндігі қарастырылды. Бұл бағыттағы жұмыс марафонға дайындықтың маңызды бөлігі болды.

330 кітаптың тізімге енуі оқырмандарға әдебиеттің сан алуан үлгілерімен танысуға мүмкіндік береді. Қазақ және орыс тіліндегі шығармалардың қамтылуы да оқырманның тілдік таңдауына, қызығушылығына қарай кітап

оқуына жағдай жасайды. Әрбір кітаптың өзіндік тәрбиелік, танымдық немесе көркемдік маңызы бар. Сондықтан оқырманға шығарманы таңдау еркіндігін беру маңызды.

Әрине, кейбір кітаптардың кітапхана қорында жеткіліксіз болуы немесе бірнеше оқырманға қатар қажет болуы мүмкін. Мұндай жағдайда кітаптарды кітапханааралық кітап алмасу арқылы ауылдық кітапханалардан уақытша алу, аудандық орталық кітапхананың қорын пайдалану, сондай-ақ қолжетімді электронды нұсқаларын ұсыну жолдары қарастырылады.

Сонымен қатар Қазақстандық ұлттық электронды кітапхананың мүмкіндіктерін пайдалану жоспарлануда. Электронды ресурстарды тиімді қолдану – кітап қоры жеткіліксіз болған жағдайда оқырманға қажетті шығарманы ұсынудың бір жолы. Алайда кітаптың қағаз нұсқасына деген сұраныс та бар екенін ескереміз. Сондықтан оқырманның мүмкіндігіне қарай кітаптың баспа немесе электронды нұсқасын пайдалануына жағдай жасалуы қажет.

Бұл ретте кітапханашылардың жұмысы тек кітап берумен шектелмейді. Олар оқырманға қажетті шығарманы іздеуге, кітаптың мазмұнымен танысуға, авторы мен жанры туралы ақпарат алуға көмектеседі. Оқырманның сұранысын зерделеу арқылы қай кітаптарға қажет-

кабинет ашу, жобаға қатысу және оқыған кітаптары бойынша пікір қалдыру тәртібін түсіндіреді.

Қажет болған жағдайда кітапханадағы компьютерлер мен интернет желісін пайдалану мүмкіндігі беріледі. Кітапханашылар қатысушыларға сайтқа кіру, қажетті бөлімдерді табу, тіркелу және пікір қалдыру бойынша кеңес береді. Бұл жұмыстар әсіресе компьютерді немесе смартфонды еркін пайдалана бермейтін тұрғындар үшін маңызды.

Аға буын өкілдерінің кітап оқу тәжірибесі мол. Олардың арасында әдеби шығармаларды көп оқыған, кітапқа қызығушылығы жоғары азаматтар бар. Бірақ цифрлық платформада пікір қалдыру мәселесі қиындық тудыруы мүмкін. Сондықтан олардың марафонға қатысуына техникалық кедергі болмауы керек деп ойлаймын.

Ауылдық кітапханаларда жеке кеңес беру, шағын түсіндіру кездесулерін өткізу, қатысушыларға тіркелу тәртібін көрсету жұмыстары жүргізіледі. Қажет болған жағдайда кітапханашылар оқырмандарға жоба талаптарын қайта түсіндіреді. Мұндағы мақсат – қатысушылардың барлығына бірдей мүмкіндік жасау.

Сонымен қатар оқырманның кітап туралы пікірін жазуына да мән береміз. Пікір – оқылған шығарманың мазмұнын түсінудің, өз ойын жеткізудің, кітаптан алған әсерін саралаудың бір көрінісі. Сондықтан қатысушыларға кітапты жай ғана оқып қою емес, оның мазмұнына үңіліп, өз көзқарасын білдіру қажеттігі түсіндіріледі.

Марафонның цифрлық форматта ұйымдастырылуы – қазіргі заман талабы. Дегенмен, цифрлық мүмкіндіктерді пайдалану кітап оқу мәдениетінің өзіне кедергі келтірмеуі тиіс. Керісінше, технология кітапхана мен оқырман арасындағы байланысты нығайтып, кітапқа қолжетімділікті арттыруға қызмет етуі керек.

– Жоба 2027 жылдың наурыз айында қорытындыланады. Марафоннан кейін аудан тұрғындарының кітап оқу мәдениетінде қандай өзгеріс болады деп күтесіз?

– Меніңше, бұл марафонның ең үлкен нәтижесі – қанша адамның жеңімпаз атанғаны ғана емес, қанша адамның кітап оқуды өз өмірінің тұрақты әдетіне айналдырғаны болмақ.

Кітап оқу адамның ойлау қабілетін дамытады, сөздік қорын байытады, дүниетанымын кеңейтеді. Әсіресе жастардың кітап оқуға қызығушылығы артса, бұл – қоғамның рухани дамуына қосылған үлкен үлес. Кітап оқитын адам ақпаратты талдап, өз пікірін қалыптастыруға, айналасындағы құбылыстарға сын көзбен қарауға бейім болады.

Марафон барысында тұрғындардың кітапханаға жиі келуі, кітап сұрауы, шығармалар туралы пікір алмасуы – біз үшін маңызды көрсеткіш. Сонымен қатар кітап оқитын отбасылардың, ұстаздардың, мемлекеттік қызметшілердің және жастардың көбейгенін қалаймыз.

Марафон аяқталғаннан кейін де бұл бағыттағы жұмыстар жалғасуы қажет. Кітап оқу бір науқанмен немесе бір марафонмен шектелмеуі керек. Оны күнделікті өмірдің бір бөлігіне айналдыру – ортақ міндет. Осы орайда кітапханаларда оқырмандармен кездесулер, кітап таныстырылымдары, әдеби кештер, пікірталастар және басқа да танымдық шаралар ұйымдастырудың маңызы зор.

Марафонның жеті бағытының әрқайсысы өз алдына маңызды. Біз кітап оқуды жарыс үшін ғана емес, өзімізді дамыту, ойымызды тереңдету, дүниетанымымызды кеңейту үшін қажет деп түсіндіруіміз керек.

Кітап оқитын ұлт – ойлайтын ұлт. Ал ойлайтын ұлттың болашағы берік болады. Сондықтан «Кітап оқитын ұлт» марафонын ауданымыздың рухани өміріндегі маңызды жоба ретінде қабылдап отырымыз.

Барша аудан тұрғындарын осы игі бастамаға белсенді қатысуға шақырамын. Әр оқылған кітап – адамның өзіне жасаған инвестициясы. Ал кітап оқуға жұмсалған уақыт – ешқашан бос кеткен уақыт емес.

- Сұхбатыңызға рақмет!

Айгерім ЖАРТИНА

